

ม โ ห ส ถ บั ณ ทิ ต

ต อ น ที่ ๒

(สื่ บ ห า บั ณ ทิ ต)

คนโง่ถึงจะมีกำลัง ก็หาจะประโยชน์ให้สำเร็จไม่ แม้จะ
ได้ทรัพย์มา ด้วยกรรมอันหยาบช้า นายนิรยบาลทั้งหลาย ย่อม
ดูคร่ำเอาคนโง่ ผู้ไม่ฉลาด คร่ำครวญอยู่ ไปสู่นรกอันร้ายกาจ
คนมีปัญญาเท่านั้นประเสริฐกว่า คนโง่ถึงมียศก็หาประเสริฐไม่

มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์ (สuanphrasarak U)

๓๔๒

การที่เรากระทำสิ่งใดลงไปก็ตาม สิ่งนั้นสามารถส่งผล เชื่อมโยงถึงกันได้ ยิ่งปัจจุบัน เราอยู่ในยุคโลกาภิวัตน์ ที่ข้อมูล ข่าวสารถึงกันหมด หากเรากระทำสิ่งที่ไม่ดี ย่อมจะเกิดผลกระทบเสียหายต่อคนรอบข้างและคนทั้งโลก เหมือนไม้ขีดไฟ ก้านเดียวสามารถลุกลามเผาป่าเผาเมืองได้ แต่หากเรากระทำ ความดีแม้เพียงเล็กน้อย และแม้จะกระทำกันเพียงกลุ่มเล็กๆ แต่ก็สามารถขยายผลแห่งความดีไปทั่วโลกและจักรวาลได้ ความดีที่เกิดจากการฝึกฝนใจให้บริสุทธิ์หยุดนิ่งนี้ เป็นกระแส ความดีที่มีผลต่อสัตว์โลก ช่วยทำให้บรรยากาศของโลกเกิด กระแสแห่งความบริสุทธิ์จัดสิ่งที่เป็นมลทินทั้งหลายให้หมดสิ้นไป เพื่อให้โลกมีสันติสุขที่แท้จริง

มีวาระพระบาลีใน ขุททกนิกาย ชาดก ความว่า

คนโง่ถึงจะมีกำลัง ก็หา ยังประโยชน์ให้สำเร็จไม่ แม้จะ ได้ทรัพย์มา ด้วยกรรมอันหยาบช้า นายนิรยบาลทั้งหลาย ย่อมจูดคร่ำเอาคนโง่ ผู้ไม่ฉลาด คร่ำครวญอยู่ ไปสู่รอกอัน ร้ายกาจ คนมีปัญญาเท่านั้นประเสริฐกว่า คนโง่ถึงมียศก็หา ประเสริฐไม่”

ผู้รู้ได้กล่าวอุปมาไว้ว่า มีปัญญาเหมือนมีทรัพย์อยู่นับแสน เพราะปัญญาเป็นอริยทรัพย์อันประเสริฐ ช่วยให้เราสามารถ

มหาวิทยาลัยมหิดล ตอนที่ ๒ (สืบหาบัณฑิต)

๓๔๓

แสวงหาสมบัติทั้งภายนอกภายใน ทั้งสมบัติโลกิยะและโลกุตตระ ส่วนผู้ไร้ปัญญาแม้มีทรัพย์สมบัติมากมาย เมื่อไม่รู้จักใช้หรือดูแลรักษา วันหนึ่งสมบัตินั้นก็อาจแปรเปลี่ยนหรือหมดลงได้ ดังนั้น ปัญญาจึงเป็นทรัพย์อันประเสริฐ ผู้มีปัญญาสามารถยกฐานะจากคนธรรมดาหรือยากจนเป็นมหาเศรษฐีได้ ปัญญาจะสร้างชื่อเสียง ทำให้เป็นที่ยอมรับนับถือของชนทุกระดับชั้น เหมือนอย่างเรื่องของมโหสถบัณฑิตที่จะได้ติดตามศึกษาต่อไป

ครั้งที่แล้ว ถึงตอนที่พระเจ้าวิเทโหราชทรงพระสุบิน และได้รับการพยากรณ์จากอาจารย์ที่ปรึกษาทั้งสี่ว่า เป็นศุภนิมิตที่ พระองค์จะได้ผู้เป็นมหาบัณฑิตมาเป็นคู่บุญคู่บารมี จึงทรงมีพระทัยเต็มตื่นไปด้วยปีติโสมนัส ตรัสถามว่า “แล้วเดี๋ยวนี้บัณฑิตผู้นั้นอยู่ที่ใด ท่านอาจารย์จะบอกเราได้หรือไม่” ด้วยอำนาจแห่งความเชี่ยวชาญในโหราศาสตร์ ท่านเสนกบัณฑิตได้ตรวจยามสามตา ท่านสามารถรู้เห็นประหนึ่งเห็นด้วยตาทิพย์ จึงได้กราบทูลว่า “วันนี้คงเป็นวันที่บัณฑิตถือปฏิสนธิในครรภ์มารดา หรือมิฉะนั้นก็เป็นวันที่คลอดจากครรภ์มารดาแล้ว”

*คำพยากรณ์ของท่านเสนกะนั้นับได้ว่าแม่นยำทีเดียว

มโหสถบัณฑิตตอนที่ ๒ (สืบหาบัณฑิต)

๓๔๔

เพราะวันนั้นเป็นวันที่ท่านผู้เป็นมหาบัณฑิตแห่งมิลานครได้ถือปฏิสนธิในครรภ์มารดา เมื่อพระเจ้าวิเทหราชทรงสดับแล้วทรงกำหนดไว้ในพระราชหฤทัย พระองค์ทรงเฝ้ารอในเรื่องบัณฑิตคนที่ ๕ นี้ตลอดเวลา ถึงกับปรารภกับท่านเสนกะบ่อยๆ แต่ด้วยเห็นว่ายังไม่ถึงเวลา ก็ทรงอดพระทัยรอถึง ๗ ปี

ครั้นครบกำหนด ๗ ปี ทรงดำริว่า “ธรรมดาผู้มีบุญญาธิการ อายุเพียง ๗ ปี ก็จะสามารถแสวงหาความเฉลียวฉลาด เราควรที่จะให้อำมาตย์ออกไปเที่ยวสืบเสาะดู ให้รู้ตำแหน่งที่อยู่ของบัณฑิตนั้น” จึงทรงรับสั่งกับท่านเสนกะว่า “ท่านอาจารย์ นับแต่วันที่ท่านทำนายสุบินนิมิตมาจนถึงบัดนี้เป็นเวลา ๗ ปี แล้วปานนี้บุคคลผู้นั้นคงจะมีอายุพอที่จะปรากฏแววอันใดได้บ้าง เราปรารถนาจะพบเขาเสียจริง”

พระองค์ทรงมีพระบัญชาให้อำมาตย์ ๔ คน ออกไปเที่ยวสืบเสาะหาในหมู่บ้าน ๔ ตำบล ซึ่งอยู่คนละทิศกัน อำมาตย์ได้ไปแสวงหาตามทิศต่างๆ แต่ก็หาพบไม่ ยกเว้นอำมาตย์ที่ไปทางทิศตะวันออก ได้ไปถึงยวมัชฌมคาม และเข้าไปนั่งพักภายในศาลาอันโอโถงวิจิตรตระการตา มีสระโบกขรณี น้ำใสเย็น มีสวนดอกไม้ สวนผลไม้ ก็คิดในใจว่า “ผู้ที่สร้างศาลาหลังนี้ ต้องเป็นผู้ที่มีสติปัญญาเฉลียวฉลาดอย่างยิ่งทีเดียว สังเกตจากรูปแบบของการก่อสร้างแล้ว มิใช่สติปัญญาของ

มโหสถบัณฑิตตอนที่ ๒ (สืบหาบัณฑิต)

๓๔๕

สามัญชนที่ฟังจะกระทำได้อ อย่างน้อยก็อาศัยความรู้ความสามารถของผู้ที่มีปัญญาระดับนักปราชญ์บัณฑิตที่เดียว” คิดดังนั้นจึงได้ไต่ถามบุคคลที่มาพักผ่อนอยู่บริเวณนั้น จึงรู้ว่าเป็นการออกแบบของบัณฑิตน้อยอายุเพียง ๗ ขวบ เท่านั้น

ท่านอำมาตย์ได้ชักใช้ไล่เลียงเรื่องราวของกุมารผู้เป็นบัณฑิตอย่างละเอียดลออ และได้เขียนรายงานกราบทูลพระราชามีใจความว่า “ณ บ้านยวมัชฌคาม ซึ่งอยู่ทางทิศตะวันออก มีศาลาหลังหนึ่งมีชื่อเรียกกันทั่วไปว่า ‘ศาลาเด็กน้อย’ เพราะผู้สร้างคือเด็กมีอายุเพียง ๗ ขวบ โดยเป็นผู้กำหนดแผนผังของศาลาหลังนี้ตั้งแต่แรกเริ่ม ทั้งเป็นผู้ชักชวนเพื่อนๆ รุ่นราวคราวเดียวกัน ขอทรัพย์จากบิดามารดา ให้มาร่วมทุนกันคนละ ๑ กษาปณ์ ได้เงินรวม ๑,๐๐๐ กษาปณ์ จากนั้นบัณฑิตน้อย จะเป็นผู้สั่งงานให้ช่างทำตามที่ดินออกแบบทุกประการ

ศาลาหลังนี้แบ่งเป็นส่วนๆ มีห้องพักที่จัดไว้เพื่ออนุเคราะห์มหาชนที่มาขออาศัย มีห้องสำหรับชนทั่วไป หญิงอนาถาตลอดบุตร สมณพราหมณ์ คฤหัสถ์ผู้เดินทาง และห้องเก็บสินค้าของพ่อค้าผู้มาพัก บริเวณศาลามีสนามเล่นกว้างขวางสามารถให้เด็กจำนวนเป็นพันลงมาเล่นพร้อมๆ กันได้ และยังมีห้องโถงกว้างขวาง ซึ่งเป็นห้องประชุมใหญ่สำหรับเวลามีเรื่องราวที่จะต้องวินิจฉัย และยังเป็นสถานที่สำหรับการอบรมแก่

มโหสถบัณฑิตตอนที ๒ (สืบหาบัณฑิต)

๓๔๖

มหาชนด้วย

เมื่อสร้างศาลาเสร็จ บัณฑิตน้อยจะเรียกช่างศิลป์มาเขียนภาพอันวิจิตรตระการตา โดยเป็นผู้คอยกำกับ ศาลานี้บังเกิดขึ้นอย่างงดงามเปรียบเสมือน สุธรรมาเทวสภา หลังจากสร้างศาลา ก็ให้บุตรสะเอบกขรณิดด้วยดำริว่า เพียงแค่ศาลาใหญ่ยังไม่งดงามเพียงพอ หากไม่มีสระก็จะเป็นที่บันเทิงใจ สระจะทำให้ศาลาน่าอยู่ขึ้น และรู้สึกเย็น สระโบกขรณิดมีลักษณะเป็นเว้งกว้างลดเลี้ยวอย่างมีศิลปะนับได้พันคั่ง มีทำนน้ำสำหรับลงอาบและแหมมหาชนจะมากันมากมาย ก็สามารถกระจายกันลงไปอาบน้ำได้อย่างสบาย โดยไม่ต้องเบียดเสียดกัน

ทัศนียภาพของสระมีความเป็นธรรมชาติ มีดอกบัวงดงาม บัณฑิตน้อยได้ให้ปลูกดอกอุบลและปทุม ยามมีดอกก็บานสะพรั่งสลับกันหลากสี น้ำในสระใสเย็น มองเห็นได้ถึงพื้นดิน ผูกปลาที่พากันว่ายเวียนวนไปมา รวากับสุนันทาโบกขรณิดอันมีในดาวดึงส์พิภพ บัณฑิตน้อยได้จัดการเป็นที่เรียบร้อย โดยหวังอนุเคราะห์มหาชน มุ่งทำสถานที่ให้เป็นทาน สมณพราหมณ์ทั้งหลายต่างมารับภัตตาหารที่นี่ ทำให้มหาชนมีโอกาสได้ทำทาน และได้ใช้สถานที่แห่งนี้ตามอัธยาศัยอย่างสบายใจ

ยิ่งไปกว่านั้น ในกาลอันควร บัณฑิตน้อยยังกำหนดให้มีการประชุมกันในห้องโถงของศาลา ทั้งได้แนะนำมหาชนในสิ่งที่

มโหสถบัณฑิตตอนที่ ๒ (ลีปหาบัณฑิต)

๓๔๓

ควรและไม่ควรทำ หมุ่นคนที่พากันมาฟังธรรม ต่างอนุโมทนาสาธุ-
การในภูมิปัญญาและภูมิธรรมของท่าน จนได้รับการขนานนามว่า
มโหสถบัณฑิตกุมาร เพราะเป็นบุตรของท่านสิริวัฒนเศรษฐี อีก
ทั้งขณะที่ท่านคลอດออกจากครุฑมารดา คือ นางสุนาเทวี
ได้ถือแท่งโอสถซึ่งทรงสรรพคุณวิเศษมาด้วย กุมารน้อยได้นำ
โอสถไปฝนทาที่ศีรษะของบิดา ซึ่งปวดมา ๗ ปี ทำให้อาการ
ปวดศีรษะหายไปทันที จึงมีนามว่าโอสถอยู่ด้วย และโอสถนั้น
ยังเกิดอุปการะคุณต่อมหาชนทั่วไป ใครเจ็บไข้ได้ป่วยรักษาไม่
หายหรือใกล้ตาย ครั้นได้รับการรักษาด้วยยาวิเศษของมโหสถ
ต่างหายเป็นปลิดทิ้ง ทำให้ชื่อเสียงของกุมารยิ่งลือกระฉ่อน
ออกไปทุกๆ วัน”

นี่เป็นจุดเริ่มต้นของบัณฑิตน้อย ผู้อุบัติขึ้นมาเพื่อ
ประโยชน์แก่มหาชน ท่านได้สร้างบารมีอันยิ่งใหญ่ด้วยตนเอง
ตั้งแต่อายุยังน้อย น่าอัศจรรย์ว่า เด็กเพียงแค่ว่า ๗ ขวบ จะทำได้
ถึงขนาดนี้ นับเป็นแบบอย่างให้เราได้ศึกษา และประพฤติ
ปฏิบัติตาม เราจะได้มาติดตามกันในตอนต่อไป ให้ทุกคน
ประพฤติปฏิบัติธรรมกัน เพื่อเพิ่มพูนปัญญาบารมีของเรา จน
กระทั่งเกิดปัญญาวริสุทธิ์ ได้เข้าถึงพระธรรมกายกันทุกๆ คน

